MÜRSELÂT

﴿٧٧﴾ سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

«Vel'mürselât Sûresi» Urf Sûresi dahi denilir, Mekkîdir. İbni Mes'ud radıyallahü anhten sıhahta merviy olduğu üzere Minada bir garda nâzil olmuştur.

Âyetleri - Ellidir.

Kelimeleri - Yüz seksen birdir.

Harfleri - Sekiz yüz on altı.

Fasılası - عبرتم لنا harfleridir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿١﴾ وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ﴿٢﴾ فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا ﴿٣﴾
وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا ﴿٤﴾ فَالْفَارِقَاتِ فَرْقًا ﴿٥﴾ فَالْمُلْقِيَاتِ
ذِكْرًا ﴿٦﴾ عُذْرًا اَوْ نُذْرًا ﴿٧﴾ اِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ ﴿٨﴾
فَاِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ ﴿٩﴾ وَاِذَا السَّمَآءُ فُرِجَتْ ﴿١٠﴾ وَاِذَا
الْجِبَالُ نُسِفَتْ ﴿١١﴾ وَاِذَا الرُّسُلُ اُقِّتَتْ ﴿١٢﴾ لِاَيِّ يَوْمٍ
اُجِّلَتْ ﴿١٣﴾ لِيَوْمِ الْفَصْلِ ﴿١٤﴾ وَمَآ اَدْرٰيكَ مَا يَوْمُ
الْفَصْلِ﴾

Sh:»5517

﴿١٥﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٦﴾ اَلَمْ نُهْلِكِ الْاَوَّلِينَ
﴿١٧﴾ ثُمَّ نُتْبِعُهُمُ الْاٰخِرِينَ ﴿١٨﴾ كَذٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ
﴿١٩﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٠﴾ اَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَآءٍ
مَهِينٍ ﴿٢١﴾ فَجَعَلْنَاهُ فِى قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿٢٢﴾ اِلٰى قَدَرٍ مَعْلُومٍ
﴿٢٣﴾ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ﴿٢٤﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ

﴿٢٥﴾ اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ كِفَاتًا ﴿٢٦﴾ اَحْيَآءً وَاَمْوَاتًا
﴿٢٧﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ وَاَسْقَيْنَاكُمْ مَآءً فُرَاتًا
﴿٢٨﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٩﴾ اِنْطَلِقُوٓا اِلٰى مَاكُنْتُمْ بِهٖ
تُكَذِّبُونَ ﴿٣٠﴾ اِنْطَلِقُوٓا اِلٰى ظِلٍّ ذِى ثَلٰثِ شُعَبٍ ﴿٣١﴾ لَا
ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِى مِنَ اللَّهَبِ ﴿٣٢﴾ اِنَّهَا تَرْمِى بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ
﴿٣٣﴾ كَاَنَّهُ جِمَالَتٌ صُفْرٌ ﴿٣٤﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ
﴿٣٥﴾ هٰذَا يَوْمُ لَايَنْطِقُونَ ﴿٣٦﴾ وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ
﴿٣٧﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٨﴾ هٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ
جَمَعْنَاكُمْ وَالْاَوَّلِينَ﴿﴾

Sh:»5518

﴿٣٩﴾ فَاِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُونِ ﴿٤٠﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ
لِلْمُكَذِّبِينَ﴿﴾

Meali Şerifi

Kasem olsun o urf için gönderilenlere 1 Derken büküp devirenlere 2 Ve neşrederek yayanlara 3 Derken seçip ayıranlara 4 Sonra bir ögüt bırakanlara 5 Gerek özriçin olsun gerek inzar 6 Herhalde size va'dolunan muhakkak olacaktır 7 Hani o yıldızlar silindiği vakıt 8 Ve o Sema açıldığı vakıt 9 Ve o dağlar savurulduğu vakıt 10 Ve o ilçiler miykatlarına irdirildiği vakıt 11 Onlar hangi güne te'cil edildi? 12 Fasıl gününe 13 bildinmi nedir fasıl günü? 14 Vay haline o gün yalan diyenlerin 15 Helâk etmedikmi evvelkileri? 16 Sonra arkalarına takacağız geridekileri 17 Biz öyle yaparız mücrimleri 18 Vay haline o gün yalan diyenlerin 19 Yaratmadıkmı sizi bir hakîr sudan? 20 Kılıp da onu bir makarda temkin 21 Ma'lûm bir kadere değin 22 Demekki ölçmüşüz, demekki biz ne güzel kâdiriz 23 Vay haline o gün yalan diyenlerin 24 Ye kılmadıkmı Arzı bir tokat 25 Gerekse diriler için gerekse emvat 26 Ve oturdupda onda yumru yumru oturaklı dağlar, sunmadıkmı size bir su (tatlı) bir furat 27 Vay haline o gün yalan diyenlerin 28 Haydi boşanın o yalan dediğinize 29 Haydi boşanın bir üç çatallı gölgeye 30 Ne gölgelendirir ne alevden korur 31 çünkü o, öyle şirareler atacaktırki her biri bir saray gibi 32 Sanki sarı sarı hopalar gibi 33 Vay haline o gün yalan diyenlerin 34 Bugün nutukları tutulacağı gündür 35 İzin de verilmezki i'tizar ederler 36 Vay haline o gün yalan diyenlerin 37 Bu işte o fasıl günü topladık sizi ve evvelkileri 38 Varsa bir fenniniz atlatın beni 39 Vay haline o gün yalan diyenlerin 40

Sh:»5519

1. ﴿وَالْمُرْسَلَاتِ﴾ - vav, kasem içindir. Cevabı « اِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ » dir.

Burada da Vessaffati, Vezzariyâtıda olduğu gibi bir takım kuvvetlere kasem olunmuştur: mürselât, asıfat, nâşirât, farikat, mülkıyat bu kasem olunanlar bu sıfatları zikredilmiş bulunduğu için ta'yinlerinde ihtilaf edilmiştir. Bunların hepsi bir cins veya kısım kısım muhtelif cinslerden olması muhtemildir. Melâike, rüzgârlar, Kur'an âyetleri, Peygamberlerin bı'setleri, insanların kalblerine vârid olan dâıyeler. Bunlardan en zâhir olan hepsinin melekûtî kuvvetler olmak üzere Melâike olması ve hepsinin Allah tarafından gönderilmiş mürselât unvanında dahil bulunmasıdır. Ancak fıillerine nazaran kısımlara, sınıflara ayrılabilir. Asıl murad da zatlarını anlatmak değil, âlemdeki inkılâbâti ifade eden fıillerini anlatmaktır. « فا » ile zikr olunanlar da fıilleri arasında bir terettüb bulunduğuna « واو » ile zikredilende terettüb lâzım olmadığına tenbih vardır. Meselâ asf irsale müterettibdir. Fakat neşrin asfı ta'kıb etmesi lâzım değildir. Onunla müterafık da ayrı da olabilir. Ve aynî sınıfın fı'li olabileceği gibi ayrı bir sınıfın fı'li de olabilir. Lâkin fark, neşre, ilkai zikr ise hepsine müterettib demek olur. ﴿عُرْفًا﴾ - Hal veya mef'uli lehtir. Hal olduğuna göre at yelesi demek olan urften müstear olarak peyderpey tetabu' ve tevalî ma'nâsına gelir ki ihsan etmek veya tanınmak

ma'nâsına urften: «urf için, ya'ni tanınması lâzım gelen bir iyilik yapılmak, bir ma'ruf ihdas edilmek için» demek olur. Bunda lisanımızdaki idarei urfiyye ta'birini andıran bir ma'nâ vardır. 3. ﴿نَـشْرًا﴾ - Yaymak, dağıtmak ma'nasına yâhud da nüşûr yapmak, ya'ni ölüleri diriltmek, harekete getirmek ma'nasınadır. 5. ﴿ذِكْرًا﴾ - Zikir, din kitabı, öğüt, ya'ni va'z u nasîhat,

Sh:»5520

ıbret, hatırdan çıkarılmıyacak anıt ma'nalarına geldiğine göre zikir ilka edenler evvelemirde Peygamberlere vahiy getiren Melekler demek olursa da umumiyyetle insanlara öğüt telkîn eden, ıbret ve hatıra bırakan ilham Meleklerine, hâdiselere, kuvvetlere şamil olabilir. Keşşafta bu beş âyet vava nazaran iki kısma ayrılarak şöyle ma'na verilmiştir: Allah sübhânehu Melâikeden bir takımlarına kasem etmiştirki onları emirleriyle irsal eylemiştir de onlar emre imtisalde tehaffüf için rüzgârlar gibi güzergâhlarında önlerine geleni asf ile büküp devirip geçmişlerdir. Bir takımlarına da kasem etmiştirki onlar vahy ile inerlerken cevde kanatlarını neşretmişlerdir. Yâhud arzda şeri'atler neşretmişlerdir. Yâhud küfr-ü cehl ile ölü olan nefisleri diriltmek, nüşûre irdirmek için vahiy getirmişler hak ile bâtılı ayırmışlar, enbiyaya zikir ilka eylemişlerdir. 6. ﴿عُذْرًا اَوْ نُـذْرًا﴾ -

OZÜR, ma'zur kılınmak, ya'ni kabahati silmek ma'nâsına,

NÜZÜR de inzar etmek, korkutmak, sakındırmak ma'nâsına masdar olarak zikirden bedel yâhud mef'uldürler. Ya'ni muhikk olanlara ozr için, mübtıl olanlara inzar için, ma'ziret ma'nasına azîrin veya inzar ma'nasına nezîrin yâhud âzir ve münzir ma'nasına azîr ve nezîrin cem'i de olabilirki üçüncüsünde hâl olurlar. Yine Keşşafta: yâhud: azâb rüzgârlarına kasem etmiştir: onları göndermiştir de büküp büküp devirmişlerdir. Ve rahmet rüzgârlarına kasem etmiştirki ölü erazîye hayat neşretmişlerdir de Allaha şükredenlerle küfredenleri ayırd etmişlerdir « لَاَسْقَيْنَاهُمْ مَآءً غَدَقًا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ » gibi de bir zikir, bir intibah ilka eylemişlerdir. Ya Allahın ni'metini görüp şükretmek üzere tevbe ve istiğfar ile Allaha i'tizar edeceklere ozr için veya onu tabi'ate hamledip Allaha şükrürden gaflet edenlere inzar için. Ki zikre sebeb olduklarından dolayı mülkıyâtı zikir addedilmişlerdir demek olur. Bundan başka

bu ma'nalar âyâtı Kur'an veya Enbiyanın bi'setleri ve beşerin kalbine vârid olan havatır ve deva'î hakkında da mülâhaza olunmuştur. Maamafih bu âyetlerde yalnız sıfatler zikredilmiş olduğu için mevsuflarının ta'yinine kalkışmıyarak ve bu iyzahlar birer misâl gibi addolunarak bu yalnız asıf, neşir, fark, ilkaı zikir denebilen fi'illeri yapmak üzere urf için veya mütevaliyen gönderilen kuvvetler diye anlamak en sâlim ve en şumüllü ma'na olurki bu da Melâike ma'nasında zâhirdir. 11. ﴿وَاِذَا الرُّسُلُ﴾ - Bu Resuller Peygamberlerde zâhirdir. ﴿اُقِّتَتْ﴾ - Aslı «tevkîtden» « وُقِّتَتْ » tir. Ya'ni Peygamberlerin intizar ede geldikleri ve ümmetlerine karşı şehadet edecekleri vakıt ve miyade irdirildikleri zaman ki Kıyamettir. 13. ﴿لِيَوْمِ الْفَصْلِ﴾ fasl günü, ayırt ve huküm günü 15. ﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ - bu âyet bu Sûrenin terci' âyetidir. Bu terci'de mürselâtın sıra sıra tevalîsi manzaralarına da bir işaret vardır.

VEYL, leyl vezninde esasen şerrin hulûlü ma'nâsına olup ba'zan bir musîbetin hudûsü zamanında fecaati ifade için lisanımızdaki vay, yazık kelimeleri gibi tefeccü' makamında kullanılır. Bu ma'naca vay haline, yâhud yazık yazık! Demek gibi olurki biz bunları terahhüm makamında da te'essüf makamında da kullanırız. Bir de veyl uçuruma yuvarlanmak gibi berbadlık, helâk ve hasar ma'nasına azâb kelimesi, kahir veya beddu'a olarak kullanılır « وَيْلٌ لَهُ », veyl ona, helâk oldu veya olsun demektir. Veyl

Cehennemde bir vadînin veya kapının da ismidir. Veyl deresi,veylkapısı. Bu âyette o günkü fecaatin şiddetini beyan ile inzar ifade ettiği için biz bunu mealde vay haline diye terceme ile iktifa ettik «veyl o gün o tekzîb edenlere» denilse lâfzan daha uygun olursa da lisanımız i'tibariyle vay haline demek kolay geldi:

Halbuki

mırad fecaatin şiddetini anlatmaktır. Mükezzibîn, her âyette makablindeki mazmuna nazaran mülâhaza olunmak lâzım gelir. Meselâ birincide fasıl gününü, ikincide mücrimlere yapılacak azâbı, üçüncüde Allahın ılmini ve kudretini, dördüncüde beşerin ihtiyac ve mahdûdiyyetini ve kudreti ilâhiyyenin ihatasını ve ni'metini tekzid ma'nalariyle alâkadardır.

21. ﴿قَرَارٍ مَكِينٍ﴾ karari mekîn, sağlam oturaklı karargâh, ya'ni rahim 22. ﴿اِلٰى قَدَرٍ مَعْلُومٍ﴾ Allah tealâ ındinde ma'lûm olan bir kadere, ya'ni mukadder bir vakta değin - ki o vilâdet vaktıdır. 25. ﴿كِفَاتًا﴾ - kifat, zamm ve cemi' ma'nasına « كَفْتٌ » ten hısar gibi birbirine zamm ve cemi' ma'nasına ten hısar gibi birbirine zamm olunarak sıkışıp toplanılacak mahal,

dernek yeri ve Ebu Ubeydenin kavlince via' ya'ni kab demektir. Biz buna mealde tokat dedik, bu tokat, sille ma'nasına tokat zann edilmesin, sürüden sapıp da ekinlere ve bağlara bağçelere dalan firari hayvanların bekçiler tarafından tutulup hapsolundukları mahalle dahi Anadolu Türkçesinde tokat ta'bir olunur. Netekim Tokat kasabasının ismi de bunu andırır. Buna Rumilide ba'zı yerlerde «kapı» ta'bir edildiğide mesmu'um olmuştur. Tevkıfhane ma'nasına kapı altı ta'biri de Anadoluda ma'ruf idi.

Yukarıda «قَرَارٍ مَكِينٍ», burada «كِفَاتًا» insanların gerek doğmadan evvel ve gerek doğduktan sonra her tavrında vatan ihtiyacına ve bu suretle gerek hayat ve gerek mematında kudreti ilâhiyye ile muhat ve her zaman kabzai kudretinde mevkuf ve mahbûs bulunduklarına tenbih, bununla beraber 27. ﴿رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا﴾ - her taraflarından Allahın ni'metleriyle beslenmekte olduklarını ıhtardır.

Sh:»5523

REVASİ, ağır basan oturaklı dağlar.

ŞAMİHAT, başını kaldırmış, mürtefi', yumru yüce.

29. ﴿اِنْطَلِقُوٓا اِلٰى مَا كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُونَ﴾ - Ya'ni o mükezzibîne o fasıl günü böyle dinecek: Dünyada o ni'metler içinde mevkuf ve mahbûs bulunduğunuz Arzdan boşanın da orada iken yalan diye tekzîb edegeldiğiniz azâbı boylayın, def' olun diye tevbîh olunacak, o Arz onlardan boşaltılacak, inkâr ettikleri azâba sevk olunacaklardır ki bu alel umum küffara hıtabdır. Mutlak tekzibin cezasıdır. Bâtıl i'tikadın cezası olmak üzere bilhassa bir kısmına da şöyle denecek: 30. ﴿اِنْطَلِقُوٓا﴾ haydin buradan boşanın ﴿اِلٰى ظِلٍّ ذِى ثَلٰثِ شُعَبٍ﴾ üç çatallı bir gölgeye gidin - Ya'ni Allahın birliğini tanıyan müvehhid mü'minlere mahsûs koyu gölgede Arşın gölgesinde mütena'im ve sayeban olmağa sizin hakkınız yoktur. Siz ona inanmıyordunuz, şirke, teslîse kail oluyordunuz. Şimdi müvehhid mü'minler Arşın gölgesinde, zilli zalîlde gölgelenirlerken siz i'tikad ettiğiniz üç çatallı bir gölgeye sığınınız. Atadan merviy olduğuna göre bu üç çatallı gölge Cehennem dumanının gölgesi diye tefsîr olunmuş, birçok müfessirler bu hatıbı da evvelkinin bir iyzahı gibi telâkkî ederek bunu ta'kıb etmişler. Ve demişlerdirki «duhani Cehennem» üç mevzi'den yükselecek, kâfirler onu ateşten korur zann ederek koşacaklar, en fena bir halde bulacaklardır. Bu surette bu zıl « مَا كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُونَ » nın bir beyanı demek olur. Lâkin Ebu Hayyanın naklettiği vechile: İbni Abbas Hazretleri demiştirki: bu hıtab,

Salîbe tapanlara söylenecektir. Mü'minler Allah sayesinde Arşın gölgesinde korunacak, onlara ma'budünüz olan Salîbin gölgesine girin denecek, çünkü salîbin üç şu'besi vardır.

ŞU'AB, bir cisimden ayrılan çatallardır اهـ. Ya'ni Salîbin

Sh:»5524

bir kolu, gövdesi demek olduğundan şu'beleri üçtür. Demekki « ظِلٍّ ذِى ثَلٰثِ شُعَبٍ » bir üç çatallı gölge» Hıristiyanlığın teslîs akıdesinin, ekanîmi selâsesinin bir remzidir, Salîb onu temsîl eder. Hıristiyanlık bunu ve Âhıreti tekzîb etmiyor, fakat en büyük halâsı bundan bekliyerek buna i'tikad ediyor. Onun için Âhırette o fasıl günü müslimanlar iyman etmiş oldukları halıs tevhid gölgesinde gölgelenirlerken bir üç diye ekanîmi selâse ile teslîse i'tikad edenlere haydin bir üç çatallı teslîs gölgesine gidin denecek, lâkin öyle bir üç çatallı gölge neye yarar? Gölgelendirirmi? Azâbdan korumak için bir faydası olabilirmi? Bunu bir üç çatallı ta'birinden de anlaşılacağı vechile beyan için buyuruluyorki: 31.

﴿لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِى مِنَ اللَّهَبِ﴾ o ne gölgelendirir ne de alevden korur - çünkü çatallıdır. Çatalların arasından alevler hücum eder. Onun için o bir şey'e yaramaz, ona sığınmağa

gelmez 32. ﴿اِنَّهَا﴾ çünkü o - âlev saçan ateş veya o çatallar muhakkak ﴿تَرْمِى بِشَرَرٍ﴾ öyle şirareler, kıvılcımlar atarki ﴿كَالْقَصْرِ﴾ kasır gibi - lisanımızda köşk diye ma'ruf olan kasır burada «dari kebîri müşeyyed» diye tefsîr olunmuşturki maksad büyüklük teşbîhi olduğundan saray gibi demek olur. Ya'ni her biri cesamette ve uzanışta saray gibi 33. ﴿كَاَنَّهُ﴾ sanki o şerer ﴿جِمَالَتٌ صُفْرٌ﴾ sarı sarı erkek deve sürüleri gibi - evvelki teşbîh cesamet i'tibariyle bu da renk, kesret ve hareket i'tibariyledir. İbil deve, nâka dişi deve, cemel erkek deve cimâle cemelin cem'i olarak erkek develer demektir. Ve ma'lûm ki erkek deve daha iri ve daha kuvvetlidir. Bizim Anadoluda erkek deveye cemel yerinde hopa ta'bir edilir.

Sh:»5525

İrilik ve kuvvetlilik teşbîhlerinde de hopa gibi denilir. Biz de mealde «sarı sarı hopalar gibi» demekle bu ma'naları anlatmak istedik. İşte o Cehennem ateşi, alevi o çatallardan böyle hem her biri saray gibi büyük hem de hopa sürüleri gibi çok sarı sarı kıvılcımlar atacaktır. Düşünmeliki şirareleri böyle olan alevler ne kadar salgın olacaktır. Artık böyle bir üç çatallı gölgeye sığınmanın ne felâket olduğunu anlamalı 34. ﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ vay haline o gün yalan diyenlerin - ya'ni gerek o ateşe ve

gerek o üç çatallı gölgenin ondan korumayıp böyle bir felâket olduğuna inanmayıp da ona sığınanların 35.

﴿هٰذَا يَوْمُ لَايَنْطِقُونَ﴾ ...

Onlardan korunanlara gelince:

﴿٤١﴾ اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِى ظِلَالٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٢﴾ وَفَوَاكِهَ مِمَّا
يَشْتَهُونَ ﴿٤٣﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيٓـًٔا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
﴿٤٤﴾ اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٥﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ
لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٦﴾ كُلُوا وَتَمَتَّعُوا قَلِيلًا اِنَّكُمْ مُجْرِمُونَ ﴿٤٧﴾
وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٨﴾ وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَايَرْكَعُونَ
﴿٤٩﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٥٠﴾ فَبِاَىِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ
يُؤْمِنُونَ﴾